

Mizah Dergilerinde ve İnternette Küfürlü Sözlerin Yazımları

Aysel Güneş*

“Argo, küfür ya da cinsellik... Bunlar sokakta ve yaşamda olduğu sürece mizahta ve karikatürde de olmalı... Sokaktaki insanlar Lordlar Kamarasındaymış gibi konuşmuyorlar. Üstelik biz Türklerin de argo ve küfürle arası oldukça iyi... Var olan bir komiği yakalayıp, bunu yaşatmak ve desteklemek adına küfür ya da argo gerekiyorsa kullanmaktan da kaçınmamalı...”¹

Mizahta, özellikle mizahî dergilerde yer alan karikatürlerde; kaba, argo, müstehcen veya küfürlü kelimelerin birtakım yapısal değişimlere uğradığı, başka bir deyişle yazım kurallarına aykırı olarak yazıldığı gözlenir. Bu çalışmanın amacı, sözü geçen alanlarda kural dışı yazım veya söylemlerin hangi şekillerde oluştuğunu örnekler üzerinden göstermektir. Elbette konusunu gelenekler, töreler, toplumsal sistem, yönetimler ve iktidarlar etrafında şekillenen adaletsizliklerden alan ve bunları eleştiren mizahtan,² kendi söylemi içinde yazım kurallarına tam bir uygunluk göstermesi beklenmemelidir. Yazım kuralları dışına çıkılmakla halka açık yayınlarda küfürlü, kaba ve müstehcen sözlerin alenen yazımı sansürlenmektedir. Diğer yandan anlatılan, anlatılmak istenen şey; içerdiği küfürlü, kaba ve müstehcen sözlerin ağırlığından sıyrılarak yumuşak ve sevimli bir hale getirilmektedir.

Genel dilde yer alan küfürlü, müstehcen ve kaba sözler halkın büyük çoğunluğu tarafından bilinir. Sözlü veya yazılı olarak kişi ya da kişilere hakaret amaçlı söylendiğinde insanlar arasında dargınlıklara, tartışmalara, kavgalara, hatta cinayetlere yol açabilir ya da söyleyeni hukuki sorunlarla karşı karşıya getirebilir. Çoğu zaman küfürle karıştırılan argo ise kuralcı ve otoriter yaklaşımların olmadığı bir ortamda, özgürlük ve serbestlik dürtüsüyle şekillenmiştir. Dile mizahi bir açılım kazandırır ve dilin yaratıcı yönüdür. Herkesçe anlaşılması da onu özel bir dil yapar. Bu nedenle argo kelimelerin yazım kurallarına uygun olduğu görülür.

* Aysel Güneş, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili Doktora öğrencisi, İstanbul.

¹ Can Barslan, “Kapak”, *Radikal gazetesi Kitap eki*, 06.08.2004.

² Artun Avcı, “Toplumsal Eleştiri Söylemi Olarak Mizah ve Gülmece”, *Birikim*, Şubat 2003, S. 166, s. 80-96.

Çalışmanın kapsamına giren örnekler ise olduğu gibi yazılmayan, birtakım değişimler geçirerek kastettiği ifadeden de tamamen uzaklaşmayan küfürler ve kaba kelimelerdir. Bu değişimler ortak birtakım noktalar etrafında (kelimedeki ses atma, kelimeye ses ekleme, kelimedeki bir veya birkaç sesi değiştirme...) görüldüğü için sınıflandırılarak verilecektir.

Kural dışı yazım örnekleri 1982–2009 yılları arasında çıkmış olan çeşitli mizah dergilerinden (*Atmaca, Fırt, Gırgır, Hayvan, Hıbr, Leman, Manyak, Öküz, Penguen Uykusuz*), kişisel karikatürlere yer veren bazı internet sitelerinden (www.komikaze.net, www.erdilyasaroglu.com, www.karikaturdunyasi.com), internet ortamındaki sözlük sitelerinden (<http://sozluk.sourtimes.org>, www.itusozluk.com, www.uludagsozluk.com) alınmıştır. Ayrıca, 12–21 yaş aralığındaki bazı gençlerle internetin sohbet programlarından biri olan MSN’de küfürlü ve müstehcen sözlerin ne şekilde yazıldığına dair yapılan söyleşilerden de birkaç kullanım tespit edilmiştir.

Mizahta Argo, Kaba, Küfürlü, Müstehcen Sözlerin Kural Dışı Yazımları

Burada kural dışı ifadesi ile kast edilen, genel dilin yazım kurallarına aykırılıktır. Diğer bir deyişle mizahî alanda bir nevi kendi özel kurallarını oluşturan ve genel dilin kurallarını yikan bir söylemin varlığından bahsetmek mümkündür. Sözü edilen aykırılıklar şu şekillerde karşımıza çıkmaktadır:

1. Kelimedeki ünlü ya da ünlüler atma:

Kaba veya küfürlü kelimenin ilk ünlüsünün yerini tek bir noktalama işaretine bıraktığı görülür:

- *.mcık nası bişiiiğ?* (*Uykusuz*, 2009)
- *.mcık soru* (*Hayvan*, 2005)
- *s.k kafalı* (*Uykusuz*, 2009)
- *g.t karı* (*Penguen*)
- *s.ktir git* (*Komikaze*)
- *g.tü kalkmak* (*Penguen*)
- *y.rrak gibi oldu* (*Penguen*) – Ünsüz ikizleşmesi de görülüyor.
- *Sorsaydın söyledin *mcık!* (*Komikaze*)

Bazen herhangi bir işaret konmadan ünlünün kullanılmadığı olur:

- *Orspu çocu* (*Penguen*)
- *Mına koydular* (*Penguen*)
- *Sktir git, sktiri boktan* (*Penguen*)

Ya da kelimedenden birden fazla ünlünün atıldığı olur:

- *Sktr! Al şunları hemen!* (Leman, 2008)
- *..na koyiim!* (Öküz, 1998) – Örnekte *m* ünsüzü de atılmıştır.
- *Sktr ya!* (Öküz, 1998)

2. Kelimedeki bir sesi değiştirme:

Çoğunlukla kelimenin herhangi bir yerindeki bir sedasız ünsüzün sedalı karşılığıyla ya da sedalı ünsüzün sedasız karşılığıyla değiştirilmesi şeklinde görülür:

- *Sikij yok mu?* (Uykusuz, 2009) - ş~j değişimi
- *İpne* (Penguen), *Hangi ipnenin evladı attı lan bunu?* (Şebek, 1997) - b~p değişimi

- *Ağzına zıçarım* (Penguen) / *Zikilen taraf* (Penguen) - s~z değişimi
- *Fındıg gadar göd varısa gel bura!* (Leman, 2008) - t~d değişimi

Bazen değişen sesler arasında yukarıdaki gibi bir ilişki söz konusu olmayabilir:

- *De sittirin gidin!* (Penguen), *Sittir lan! Sen o adamlar gibi sitişebiliyo musun?* (Gırgır, 2007) - k~t değişimi
- *Dötümden...* (Penguen) - g~d değişimi
- *Ne! Anaa! Tarrağı yedik!* (Leman, Temmuz 2008) - y~t değişimi
- *Ancık ağızlı doktor midemde makas unutmuş!* (Leman, Mart 2008); *Anuna koduğumun...* (Hayvan, 2005) - m~n değişimi
- *Mıçayım işine ya...* (Gırgır, 2007) - s~m değişimi
- *Tabi abi! 2278'e de xik yazıyon, senin yerine xikiyorlarmış bile!* (Leman, 2008)
- s~x değişimi
- *pezemenk* - v~m değişimi
- *itne* - b~t değişimi

3. Eksilteli ifadeler:

Mizahî söylemde hatta günlük yaşamda küfürlü cümlelerin müstehcen kısımları söylenmeyebilir ya da yazılmayabilir:

- *Ben o kuşların taa...* (Penguen)
- *Ananı avradını...* (Penguen)
- *Ananı!* (Penguen)
- *Hay sokayım senin gibi hakime!* (Penguen)

4. Kelimede birden fazla ses olayı görülebilir:

Bazen bir kelimede ses düşmesi, ses türemesi, ses değişmesi gibi olaylar bir arada bulunabilir:

- *orsbu* (*Penguen*) – Ünlülerin atılması, ünsüz değişimi
- *zigiştiniz* (*Komikaze*) – Ünsüz değişimi
- *orrspu çocu* (*Komikaze*) – Ünsüz tekrarı, ünsüz atılması, ünlü atılması
- *hassiktir* (*Penguen*) – ünsüz tekrarı,
- *mcunu sigiyi!* (*Penguen*) – Ünsüz atılması
- *Hastir* veya *Hasktir* “Ha siktir ordan!” (*Penguen*)
- *Aha! Bunlar Gominis zittimini!*... (Öküz, 1997)

5. Metatez:

- *Anaa... İnsan başlı at!.. ikstiiiiir!*.. – (1990 *Hıbr*) s ile k'nin yer değiştirmesi
- *İnbe* – b ile n'nin yer değiştirmesi (*Penguen*)

6. Mizah argosu:

Özellikle çizgili mizaha özgü müstehcen ifadelerin ana dilden farklı bir biçimde karşılanmasıdır:

Çükşeri: Aynı erkekle birlikte olan kızların birbirine göre durumu (hemşeri'den benzetmeyle) (*Penguen*)

Hibnatör: Eşcinsel erkek (ibne kelimesinden türetilmiştir.) (*Penguen*)

Skertmek: Cinsel edimde erkeğin eylemi. (*Penguen*)

Kamerameme: Kamera ile meme sözcüklerinin birleşimiyle oluşmuştur: “*Evimin kapılarını ilk kez sizin kameramemelerinize açmak istiyorum*” (*Penguen*)

Dürrük: “*Ne bakıyosun lan dürrük!*” gibi cümlelerle karikatürlerde karşımıza çıkan sıfat.

Horoz buçuğu: Orospu çocuğu anlamında kullanılan kelime grubu.

7. Telaffuzun yazılması:

Küfürlü, kaba ve müstehcen ifadelerin yazım kurallarına aykırılığı, bazen de konuşma dilinin yazıya dökülmesiyle görülebilir:

- *skim* (*Penguen*) / *skeceem* (*Penguen*)

- Eşşoğlueşsek (Penguen)
- Amuğaa goduğuum (Penguen)
- t.şşaa sarıyorlar (Penguen)
- Osurcan di mi?, / orrroospuuu, yarraa yedi (Komikaze)
- Mını skiim (Penguen)
- Oronzbu, oronsbuuuaaaa (Komikaze)

8. Ses türemesi:

Bazen kelime başında “h” türemesi dikkat çeker:

- “himına goyam”, “hamına sogayım”
- horonzbu: “orospu”

9. Yazıma sadık kalınması:

Her zaman küfürlü ifadelerin veya kaba sözlerin yazım değişikliğine uğramadığı da dikkat çeker:

- İbneleeer (Penguen)
- Kıçına kaçmak (Penguen)
- Götlekler (Penguen)
- Taşak geçmek (Penguen)
- Götün kocaman / Sanki götün temiz (Komikaze)
- Babam öldü amcık! (Komikaze)
- Götlük yapma! (Komikaze)
- Bok satıyor (Penguen)
- Sıçtık (Penguen)
- Sen tam puştmuşsun lan! (Leman, 2008)

10. Kısaltmaların kullanılması:

Sadece karikatür dergilerinde değil; MSN sohbetlerinde, Ekşi Sözlük ve benzeri sitelerde, sanal ortamdaki forum veya oyun sitelerinde yazılanları denetleyen bir mekanizma varsa sözü edilen kelimeler yazarlar tarafından otosansürle kısaltılır. Bu kısaltmalar yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi birkaç harften oluşmaktadır ve bir kelime gibi okunamamaktadır. Yazıya yönelik oluşturulan kısaltmalar çoğunlukla birden fazla kelimenin baş harfleriyle oluşmaktadır.

- Aq, a.q., amk, a.k., amnskm, amnom, amq
- Nkfös: Fenerbahçe taraftarına karşı söylenen ve pankartlarda yazılan bir kısaltmadır: “Ne kadar Fenerli varsa ölüsünü dirisini s...” anlamına gelir.
- Sie: “Siktir git!” anlamına gelen ve çoğunlukla MSN diyaloglarında görülen kısaltma.
- Ybsg: “Ya bir siktir git!” demek olan ekisözlük ve benzeri sözlük sitelerinde sıkca kullanılan kısaltma.
- Bsg: “Bir siktir git!” anlamında kullanılan kısaltma.

Sonuç

Yukarıda sıralanan örneklerin sayısı ve biçimleri günden güne değişmekte ve artmaktadır. Kullanıcıların o an için kullandığı bir yazım değişikliği şayet sevimli, kullanışlı ve anlaşılabilir görülürse çabucak yaygınlaşabilmektedir. Küfürlü, kaba ve müstehcen sözler sadece gazete ve dergilerde değil çoğu zaman internet dilinde de sansürlenmektedir. Aslında internet üzerindeki kısıtlamaların çoğunda site sahiplerinin tutumu ve yaklaşımları belirleyici olmaktadır.

Bu çalışmanın kapsamındaki örnekler; Türkçede örtmece/edebikelam veya hüsni tabir ya da öfemizm olarak bilinen anlatım biçimlerinin bir nevi küçük ve daha kolay bir uygulamayla, anlamak için düşünmeyi gerektirmeyecek bir pratiklik içinde gösterilmesi şeklinde açıklanabilir. Türkçede “söylenmesi kaba, çirkin veya sakıncalı görülen nesnelere, kavramların, başka kelimelerle daha uygun ve daha edepli bir biçimde anlatılması” anlamına gelen **örtmece/edebikelam** ile Yunanca kökenli “**öfemizm** (euphemism)” kelimesinin Türkçe karşılığı olan ve “sert veya kaba kelimeler yerine, yumuşak, nazik söz kullanmak” anlamına gelen **hüsni tabir** kavramları vardır. Kaba bir söz olan *kıç* yerine *oturan yer*, *dışkı* yerine *def-i hacet* gibi bir karşılık bulmak örtmece/edebikelam örneğidir. 1960’lı yıllarda Batılı olmayan ülkelere uluslararası literatürde “*az gelişmiş ülkeler (under-developed countries)*” denirken bu ülke vatandaşlarının incinmemesi için hüsni tabire başvurulmuş ve tabir “*gelişmekte olan ülkeler (developing country)*” şeklinde değiştirilmiştir.³

Otosansür amaçlı yazımlarda edebikelam ve hüsni tabirde olduğu gibi sözü edilen kavramı daha nazik ve kibar kelimelerle anlatmak, kimseyi incitmemek doğrudan sözkonusu değildir. Ancak bu tip uygulamalarda otosansüre uğramış örnekler (aq, ybsg, hibnatör...)

³ Sami Uslu, “Hüsni tabircilik”, *Sakarya Rehberim*, <http://www.sakaryarehberim.com/others/yazi.php?xnumber2=91>

okura daha hoş ve sempatik gelmekte, okuru güldürebilmektedir. Bir yandan da hem yazana hem de okura içinden geldiği gibi ifade özgürlüğü de vermektedir.

Kaynaklar

Avcı, Artun, “Toplumsal Eleştiri Söylemi Olarak Mizah ve Gülmece”, *Birikim*, Şubat 2003, S. 166, s. 80–96.

Barslan, Can, “Kapak”, *Radikal gazetesi Kitap eki*, 06.08.2004.

Uslu, Sami, “Hüsnu tabircilik”, *Sakarya Rehberim*, 04.12.2005.

<http://www.sakaryarehberim.com/others/yazi.php?xnumber2=91>

Dergiler

Atmaca, S. 1, Ocak 1982; S. 2, Ocak 1982; S. 3, Ocak 1982; S. 4, Ocak 1982; S. 6, Şubat 1982; S. 8, Şubat 1982.

Fırt, S. 51, Aralık 2000-Ocak 2001.

Gırgır, S. 1357, Ağustos-Eylül 1998; Nisan 2002; Ağustos 2007.

Hayvan, Haziran 2005.

Hıbr, S. 37, 11 Ocak 1990.

Leman, 19 Mart 2008; 9 Temmuz 2008.

Manyak, Hürriyet eki.

Öküç, S. 38, Temmuz 1997; S. 45, Şubat 1998.

Şebek, No: 21, Şubat 1997.

Uykusuz, Ocak 2009/05

İnternet siteleri

Erdil Yaşaroğlu www.erdilyasaroglu.com

Ekşi Sözlük <http://sozluk.sourtimes.org>

Güncel Türkçe Sözlük www.tdk.gov.tr

İtü Sözlük www.itusozluk.com

Komikaze www.komikaze.net

Karikatür Dünyası www.karikaturdunyasi.com

Penguen www.penguen.com

Uludağ Sözlük www.uludagsozluk.com